

در گزارشی بررسی شد:

تحقق شفافیت مالیاتی با اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان

پایه‌سازی قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان توسط دولت طی سال‌های اخیر در سطح واحدهای کسب و کار موجب شفافیت جریان‌های مالی، عدالت مالیاتی، جلوگیری از فرار مالیاتی و پولشویی، تسریع، تسهیل و شفافیت مبادلات تجاری شده است.

قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان در راستای ایجاد نظام مالیات ستانی عادلانه و هوشمند و تحقق اهداف دولت الکترونیک با هدف تسهیل در شناسایی درآمد واقعی مؤدیان و رعایت عدالت مالیاتی در جلسه علنی ۲۱ مهرماه ۱۳۹۸ مجلس شورای اسلامی تصویب و بعد از تأیید شورای نگهبان در ۱۱ آبان‌ماه همان سال جهت اجرا ابلاغ شد؛ دولت سیزدهم پس از روی کار آمدن اهتمام خود را برای راه‌اندازی سامانه مؤدیان بیشتر کرد و اقدام‌های متعددی که در متن قانون پیش‌بینی شده بود را در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ فراهم آورد، از همان سال طی فراخوان‌هایی گروه‌های مشمول از قبیل شرکت‌های بورسی و فرابورسی، اصناف و... وارد فاز اجرایی کرد. نظام یکپارچه و فراگیر قانون پایانه‌های فروشگاهی و

سامانه مؤدیان، یک نظام جامع جمع‌آوری و پردازش اطلاعات در سطح ملی است. مهمترین و اصلی‌ترین شالوده این نظام، داده‌ها و اطلاعات جمع‌آوری شده‌ای است که از مدیریت جریان اطلاعات مالی و مالیاتی مؤدیان شروع و با مدیریت اطلاعات اقتصادی، تجاری و مالی تکامل می‌رسد؛ سامانه مؤدیان را به جهت آنکه تمامی معاملات را پوشش می‌دهد در واقع می‌توان از جمله پروژه‌های مهم سازمان امور مالیاتی دانست؛ معاملات مؤدیان ابتدا در این سامانه اعتبارسنجی و سپس به سازمان امور مالیاتی کشور جهت بررسی ارسال می‌شوند.

از دی ماه سال گذشته که سازمان امور مالیاتی از دستگاه‌های کارتخوان اندرویدی رونمایی کرد این امر با توجه به مستندات ارائه شده موجب تسریع و تسهیل ثبت اطلاعات مؤدیان در سامانه مذکور شده است.

بخش‌های مرتبط با قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان

سازمان امور مالیاتی، کارگروه راهبری سامانه مؤدیان، مرکز تنظیم مقررات، شرکت‌های معتمد ارائه‌کننده

خدمات مالیاتی، نهادهای ارزیابی و ممیزی، شرکت‌های تأمین‌کننده نرم‌افزار و سخت‌افزار، مؤدیان مالیاتی از ارکان و اجزای نظام یکپارچه و فراگیر قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان که در ارتباط مستقیم و غیرمستقیم با این قانون هستند. همچنین دامنه کاربرد پایانه فروشگاهی بسیار وسیع بوده و همه فعالان اقتصادی مشمول مالیات بردارند و مشمول مالیات بر ارزش افزوده که در بخش‌های تولید و توزیع کالا و خدمات اشتغال دارند را در بر می‌گیرد. به گفته بسیاری از کارشناسان حوزه اقتصادی و مالیاتی با پیاده‌سازی قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان در سطح واحدهای کسب و کار طی دوسال اخیر شاهد شفافیت جریان‌های مالی، عدالت مالیاتی، جلوگیری از فرار مالیاتی و پولشویی، تسریع، تسهیل و شفافیت مبادلات تجاری بوده‌ایم. با توجه به زیرساخت‌ها و سیستم‌های امنیتی که سازمان امور مالیاتی برای حفظ اصل محرمانگی داده‌های وارده در سامانه مؤدیان در نظر گرفته است، اشخاص مؤدی اعم از «تمامی اشخاص حقیقی که صاحب مشاغل صنفی و غیر صنفی و

پایانه های فروشگاهی و سامانه مؤدیان

همچنین اشخاص حقوقی» می‌توانند در بستری امن اطلاعات مربوط به کسب و کار خود را در سامانه مزبور وارد کنند.

سازمان امور مالیاتی ضمن ارائه اطلاع‌رسانی‌های متعدد درخصوص نحوه اجرای دستورالعمل پایانه‌های فروشگاهی از طریق رسانه‌های سماعی و بصری، اقدام‌هایی را نیز در حوزه‌های فرهنگ‌سازی از جمله تهیه ویدئو، آموزش و... انجام داده است.

تجارب سایر کشورها در اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان

دستورالعمل اجرای پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان به سبب اهمیتی که در بحث شفافیت نظام

طرح نشان‌دار کردن مالیات؛ ارتقای شفافیت و تحرک بخشی به پروژه‌های عمرانی

امروزه بخش مهمی از درآمدهای دولت‌ها از محل مالیات شهروندان تأمین می‌شود. در ادبیات سیاسی و توسعه اقتصادی، نسبت مستقیمی بین پرداخت مالیات و اصل پاسخگویی دولت و ساختارهای اجرایی وجود دارد.

یکی از سوالات بسیار مهم و به حق شهروندی که مالیات می‌پردازند این است که این مالیات در کجا هزینه می‌شود. از این جهت در صورت شکل‌گیری یک ساختار شفاف و عادلانه، فرآیند تأمین منابع مورد نیاز دولت‌ها از سویی و عمل به وظایف و کارکردهای دولت از سوی دیگر تسهیل شده و زمینه‌ساز تقویت اعتماد عمومی و متقابل بین دولت و ملت می‌شود.

طرح نشان‌دار کردن مالیات که از امسال در کشور اجرا می‌شود گامی مهم در این زمینه به شمار می‌رود. این طرح این امکان را برای مؤدیان مالیاتی فراهم می‌کند تا محل هزینه‌کرد مالیات را خودشان تعیین و مشخص کنند. مصوبه این طرح اردیبهشت ماه امسال توسط هیأت وزیران به تصویب رسید و از تیرماه اجرایی شد. بر اساس این طرح، سازمان برنامه و بودجه مکلف شده است طرح‌ها و پروژه‌هایی که تا پایان سال به بهره‌برداری می‌رسد را به سازمان امور مالیاتی معرفی کند و سازمان امور مالیاتی هم عناوین طرح‌های مذکور را در درگاه ملی خدمات مالیاتی بارگذاری می‌کند.

در همین زمینه جعفر شریفی، معاون حسابرسی اداره کل امور مالیاتی استان اردبیل درخصوص اجرای این طرح اظهار کرد: براساس این طرح ملی مؤدیان می‌توانند در زمان تسلیم اظهارنامه و ارائه فرم تبصره ماده ۱۰۰ طرح‌هایی که اولویت ملی و استانی دارد را مشاهده کرده و محل هزینه‌کرد مالیات پرداختی خود را انتخاب کنند.

وی اضافه کرد: این اقدام ضمن ایجاد نگرش مثبت نسبت به نظام مالیاتی و مشارکت مؤثر مردم در روند اداره کشور، منجر به تحرک بخشی و توسعه پروژه‌های مختلف بهداشت، درمان، آموزش، عمران و راه‌سازی می‌شود که از لحاظ منابع مالی در مضیقه هستند.

شریفی با اشاره به استقبال مؤدیان مالیاتی از طرح نشان‌دار کردن مالیات اظهار کرد: در سال جاری ۲۵۰ هزار مؤدی مالیاتی از این طرح استقبال کرده و ۲ هزار طرح و پروژه را برای هزینه‌کرد مالیاتی پرداختی خود انتخاب کرده‌اند.

به گفته معاون حسابرسی سازمان امور مالیاتی استان اردبیل، از محل این منابع امسال ساخت و تجهیز ۲۲۴ مدرسه، ۳۶۴ طرح آبرسانی، ۲۰۳ طرح بیمارستانی، ۱۸۷ توسعه و ساخت راه در سطح کشور تأمین مالی شده است.

اختصاص یک هزار و ۴۴۰ میلیارد ریال مالیات به ۲۵ پروژه عمرانی اردبیل

شریفی درخصوص اجرای این طرح در استان اردبیل اظهار کرد: در این استان ۲۵ طرح و پروژه عمرانی در قالب این طرح تعریف شده بود که برای این پروژه‌ها یک هزار و ۴۴۰ میلیارد ریال تأمین اعتبار شد. وی یادآور شد: فهرست طرح‌ها و پروژه‌ها در سایت سازمان امور مالیاتی بارگذاری شده و مؤدیان مالیاتی در کل کشور می‌توانند طرح‌ها را انتخاب کنند به طوری که ممکن است فردی در تهران یک استان محروم را انتخاب کرده و محل هزینه‌کرد مالیات خود را در هر جای کشور مشخص کند.

معاون حسابرسی سازمان امور مالیاتی استان اردبیل اضافه کرد: مؤدیانی که در این طرح مشارکت داشته‌اند، عمدتاً پروژه‌های مربوط به استان‌های محروم را انتخاب کرده‌اند و از این جهت این طرح ضمن ترویج و ارتقای فرهنگ مالیاتی، مشارکت مردم در پروژه‌ها و اقیان‌سازی عمومی را به همراه داشته است.

وی درخصوص انتخاب این طرح‌ها از سوی دستگاه‌های ذیربط گفت: سازمان برنامه و بودجه هر استان پروژه‌هایی که در مراحل پایانی بوده و تا پایان امسال به بهره‌برداری می‌رسند را معرفی کرده و این طرح‌ها در معرض دید مؤدیان قرار می‌گیرد.

شریفی با بیان اینکه ۲۵ طرح عمرانی امسال از طریق طرح نشان‌دار کردن مالیات برای تأمین مالی انتخاب شده‌اند، احداث باند دوم نمین- آستارا، تونل دوم حیران، تکمیل مرکز معلولین ذهنی شهید فیاضی مشکین‌شهر، ایجاد تأسیسات فاضلاب مشکین‌شهر، آبرسانی به شهرهای دارای تنش آبی، خطوط انتقال آب نمین، احداث و تجهیز دانشکده ادبیات علوم انسانی اردبیل، پایگاه امداد جاده‌های اصلاندوز، مجتمع هنری نمین، مجتمع اداری شهرستان کوثر، موزه مشکین‌شهر، تکمیل مدارس خیریه و مدارس ۲ کلاس در پيله‌سوار و احداث کلینیک تخصصی پيله‌سوار را از جمله این طرح‌ها اعلام کرد.

معاون حسابرسی سازمان امور مالیاتی استان اردبیل، درباره انتخاب این طرح‌ها از سوی مؤدیان مالیاتی گفت: این پروژه‌ها در درگاه خدمات مالیاتی بارگذاری می‌شود و مؤدیان موقع تکمیل فرم تبصره ۱۰۰ و اظهارنامه پروژه‌ها را انتخاب می‌کنند.

کنترل نادرست معافیت‌های مالیاتی عاملی اثرگذار بر کاهش درآمدهای دولت

رویکرد معافیت مالیاتی از جمله «دریافت نکردن قسمتی یا حتی تمام مالیات» متعلق به یک شخص حقیقی یا حقوقی برای مدت محدود یا دائمی به‌عنوان ابزار حمایتی متداول در کنار سایر سیاست‌ها توسط دولت و به منظور اهداف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و امنیتی به کار گرفته می‌شود.

در اصل باید گفت مسئله مذکور برای حمایت از توسعه مناطق خاص فعالیت‌های اقتصادی ویژه و یا به منظور کمک به قشری خاص اعطا می‌شود، اما اجرای امر مذکور در سطح گسترده و به‌صورت غیرکنترلی موجب کاهش درآمدهای مالیاتی دولت خواهد شد.

طی دهه‌های گذشته نقش اصلی مالیات تأمین منابع مالی دولت‌ها جهت اعمال حاکمیت بوده، اما سایر کارکردهای مالیات مانند اثرات توزیع و تخصیص، آنها را تبدیل به ابزار مؤثری جهت اعمال سیاست‌های مالی دولت‌ها کرده است. در سال‌های اخیر استفاده از امتیازات مالیاتی به‌منظور توسعه منطقه‌ای یا جغرافیایی، توزیع عادلانه ثروت، گسترش تولید و... گسترش یافته به طوری که در این راستا می‌توان به تأکید سیاست‌های کلی نظام به مسئله معافیت‌های مالیاتی اشاره کرد.

در همه کشورهای موفق اقتصادی سیاست‌گذاری صحیح معافیت‌ها، مشوق‌ها و اعتبارات مالیاتی ضرورتی بر ایجاد توسعه اقتصادی بوده و تدوین و اجرای درست این سیاست‌ها یکی از راه‌های هدایت سرمایه‌ها به سمت ایجاد ارزش افزوده اقتصادی و شکوفایی تولید است؛ براساس بررسی‌های صورت گرفته ایران در مقایسه با بسیاری از کشورهای درحال توسعه و توسعه یافته از تعداد مشوق‌های مالیاتی زیادی برخوردار است و بخش وسیعی از فعالیت‌های بنگاه‌های اقتصادی و تولیدی، تحت حمایت این مشوق‌ها قرار گرفته است.

مشوق‌های مالیاتی همچون معافیت از مزایای متعدد اعم از ترغیب سرمایه‌گذاران به منظور سرمایه‌گذاری در پروژه‌های تولیدی، پشتیبانی از صنایع تولیدی و کسب

وکارهای دانش‌بنیان، افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌ها، تحریک صادرات، پشتیبانی از صنایع و... برخوردار است؛ از جمله مشاغل و صنایع معاف از مالیات در سال گذشته می‌توان به برخی هتل‌ها، مراکز اقامتی و تأسیسات گردشگری، شرکت‌های فعال در حوزه کشاورزی، تأمین مالی پروژه‌ها، مناطق آزاد صنعتی و تجاری، فعالیت‌های آموزشی، خدماتی و ورزشی، فعالیت‌های فرهنگی هنری، هزینه‌های درمانی و... اشاره کرد.

حمایت مالیاتی با کاهش ۵ درصدی مالیات واحدهای تولیدی

پنابار اعلام وزیر امور اقتصادی و دارایی و همچنین به گفته کارشناسان اقتصاد کلان معافیت‌های مالیاتی در کنار مزایا، دارای معایب نیز هستند. به نحوی که اجرای این امر در سطح گسترده و به‌صورت غیرکنترلی ضمن کاهش درآمدهای مالیاتی دولت موجب رفتار تبعیض‌آمیز که ناقص عدالت مالیاتی است را در میان مؤدیان فراهم می‌آورد. بنا بر آمار اعلامی از سوی

یک کارشناس اقتصادی مطرح کرد:

تحول در نظام مالیاتی با حسابرسی سیستمی

روح‌الله مرادی، کارشناس اقتصادی در رابطه با اهمیت داده‌محوری در فرآیند اخذ مالیات، اظهار داشت: مسیر اصلاحات مالیاتی در راستای تحقق حداکثر میزان بهره‌وری و کم‌ترین خطای ممکن، مبتنی بر اصلاح فرآیند مالیات‌ستانی از میزبانه‌محوری به سمت داده‌محوری است.

وی افزود: این اقدام راهبردی در استقرار سیستم و سامانه به جای انسان، گامی مهم در افزایش دقت در اخذ مالیات است و کمک بزرگی به تحقق عدالت مالیاتی خواهد کرد و در نتیجه شاهد تعامل و اعتماد بیشتری بین مردم و نظام مالیاتی با حرکت به سمت سامانه‌محوری در اخذ مالیات خواهیم بود. یکی از گام‌های اساسی در راستای تحقق این موضوع نیز در سال جاری با تکیه بر داده‌محوری و ثبت رکورد در حسابرسی سیستمی و بدون نیاز به بررسی میزبان مالیاتی بوده است.

مرادی گفت: بر اثر اقدام‌های صورت گرفته در حوزه مالیاتی، طی سال جاری شاهد حسابرسی سیستمی بیش از ۷۰ درصد اظهارنامه اشخاص حقوقی و

حسابرسی هوشمند بیش از ۸۰ درصد اظهارنامه اشخاص حقیقی بودیم. حسابرسی سیستمی و هوشمند ۱۰۰ درصدی تمام مؤدیان بخش مالیات بر عملکرد مستغلات اجاری نیز از دیگر دستاوردهای کشور در حوزه مالیات محسوب می‌شود.

این کارشناس اقتصادی با اشاره به اهمیت حسابرسی سیستمی در زمینه بهبود محیط کسب‌وکار و پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد کشور، گفت: در نتیجه این اصلاحات مهم مالیاتی، شاهد هستیم که بیش از ۹۵ درصد از پرونده‌های مالیاتی مربوط به بخش مالیات بر عملکرد، در سال جاری به شکل هوشمند و حسابرسی سیستمی، بررسی شدند و مؤدیان مالیاتی قانون‌مدار بدون نیاز به مراجعه به ادارات مالیاتی با ارتباط با میزبان مالیاتی، به‌صورت آبی و با تأیید اظهارنامه ابرازی مؤدیان، مالیات خود را پرداخت کردند. این میزان و رکوردشکنی در حوزه پرداخت مالیات هوشمند و رسیدگی و حسابرسی سیستمی، در سالیان اخیر بی‌سابقه بوده و از همین رو یک تحول بزرگ به نفع مردم در نظام مالیاتی به وقوع پیوسته است.